

God skolestart på erhvervsuddannelserne

Pedersen, Michael Svendsen; Bach Hulgård, Ulla

Publication date:
2012

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Pedersen, M. S., & Bach Hulgård, U. (2012). *God skolestart på erhvervsuddannelserne*. Ministeriet for Børn og Undervisning.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

GOD skolestart

PÅ ERHVERVSUDDANNELSERNE

Tryghed og omsorg
er en del af hverdagen

Gode relationer
bygger på gensidig
forståelse og respekt

Eleverne skal **trives**
for at lære

Lær eleverne
bedre at kende

Camp træner elever
i at samarbejde

HUSKELISTE til
en god skolestart

Pædagogiske
og metodiske **overvejelser**
omkring en god skolestart

**FAST
HOLD
ELSES
KARAVAN**
VEJE TIL
GENNEMFØRT
UDDANNELSE

Indhold

Kapitel 1.

Indledning 3

Kapitel 2.

Hvad gør skolestarten god? 4

Skolestarten er vigtig 4

Huskeliste til den gode skolestart 5

Kapitel 3.

Fem eksempler på skolestart fra erhvervsskoler 6

Camp træner eleverne i at kommunikere, samarbejde og sætte mål 6

Eleverne skal trives for at kunne lære 11

Tryghed og omsorg er en naturlig del af hverdagen 18

Lær eleverne bedre at kende 22

Gode relationer bygger på gensidig forståelse og respekt 26

Kapitel 4.

Pædagogiske og metodiske overvejelser omkring den gode skolestart 33

Eleven 34

Skolekulturer 36

Det personlige - det fælles 37

Det sociale - det faglige 38

Det pædagogiske og det didaktiske 39

Lærersamarbejde 40

Forslag til yderligere inspiration og tak til... 42

Hæftet erstatter ikke de gældende regler på området, og anvendelsen af eksempler, råd og anden inspiration skal ske under iagttagelse af de relevante regelsæt. Fastholdelseskaravanen har i beskrivelsen af skoleeksemplerne alene set på metoder og elementer, der har til formål, at give eleven en god skolestart, hvorfor udgivelsen ikke kan betragtes som en generel godkendelse af de omtalte modeller.

Kapitel 1. **Indledning**

Målsætningen om at **95%** af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse i **2015**, har de senere år **øget** erhvervsskolernes fokus på elevernes **fastholdelse** og gennemførelse af erhvervsuddannelserne

Med det formål at bidrage til 95% - målsætningen, blev Fastholdelseskaravanen etableret i 2008 som et tværministerielt samarbejde mellem Ministeriet for Børn og Undervisning og Integrationsministeriet. Fastholdelseskaravanen har - som et udgående konsulentkorps - siden 2008 gennemført en række forskellige indsatser og initiativer i samarbejde med udvalgte erhvervsskoler, produktionsskoler samt centre for Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-centre) for at sikre, at flere unge gennemfører en erhvervsrettet uddannelse. Fastholdelseskaravanen har haft en særligt fokus på unge med etnisk minoritetsbaggrund.

I forbindelse med arbejdet er vi blevet opmærksomme på, at elevens trivsel på skolen spiller en stor rolle for fastholdelsen og dermed gennemførelsen af uddannelsen. Det indtryk bekræftes af flere forskeres undersøgelser af årsagerne til frafald. Ved elevernes start på skolen er der en oplagt mulighed for at skabe rammer for god trivsel på skolen, samt naturligvis at tage godt imod skolens nye elever. Omvendt kan en dårlig skolestart medvirke til, at eleven hurtigt falder fra uddannelsen.

Hæftet giver nogle bud på en god skolestart i erhvervsuddannelsen. Den bygger på interviews med ledere, lærere og elever på to tekniske skoler, to handelsskoler og én SOSU-skole om deres modeller for en god skolestart. Hver model bliver beskrevet således, at man får et indblik i, hvad der er det særlige ved modellen, hvordan den gennemføres i praksis, og hvilke erfaringer skolen har haft med den.

Hensigten er, at andre skoler kan finde inspiration til at planlægge deres elevers start på skolen, så det bliver en positiv oplevelse for den enkelte elev.

Ud over præsentationen af de enkelte eksempler, bliver der i øvrige afsnit givet forslag til, hvordan man kan skabe sammenhæng i skolestarten, samt de pædagogiske og metodiske overvejelser tilrettelæggelsen giver anledning til.

God læselyst!

Fastholdelseskaravanen

Kapitel 2. HVAD gør skolestarten GOD ?

Skolestarten på en erhvervsskole er vigtig: Eleverne skal føle sig velkomne på deres nye skole og opleve, at her interesserer skolen sig for dem som personer. Her kan eleverne få nye venner og blive en del af et fællesskab, og her er der gode og trygge rammer for den uddannelse, de skal i gang med.

Desuden skal skolen give de nye elever en inspirerende og motiverende indføring i den faglige uddannelse og de enkelte fag; og endelig skal skolerne bruge skolestarten til at afdække elevernes kompetencer og udarbejde elevprofiler og uddannelsesplaner.

Skolestarten omfatter derfor en velkomst, en indføring i faget og en vurdering af eleverne. Skolestarten er også vigtig, fordi eleverne på erhvervsskolerne har meget forskellige forudsætninger og livsplaner.

Der er afklarede elever, der med iver og gode forudsætninger ofte går den lige vej gennem en uddannelse; men der er også elever, der er uafklarede om, hvilken uddannelse der passer til dem, og som har prøvet sig lidt frem i ungdomsuddannelserne gennem en række tilvalg, fravalg og måske frafald.

Derudover oplever skolerne, at sammensætningen af eleverne har ændret sig over en årrække, således at der er forholdsvis færre elever, der er klar til et målrettet uddannelsesforløb, måske fordi de kan have personlige og sociale problemer at slås med, eller fordi de ikke er uddannelses-

parate på grund af for ringe skolekundskaber, manglende motivation eller et lavt selvværd.

Allerede fra den første dag, og i løbet af de første par uger, skal skolerne derfor åbne dørene til erhvervsuddannelser, som giver alle elever med deres forskellige baggrunde og forudsætninger muligheder for personlig, faglig og social udvikling, samt ikke mindst at motivere eleven til uddannelse.

Hvordan bliver skolestarten en god start på elevernes uddannelsesforløb?

Ud fra erfaringerne fra de fem skoler kan man opstille en generel huskeliste til brug for planlægningen af skolestarten. Men listen er ikke bare en tjekliste af enkeltpunkter; den viser også hvor vigtigt det er, at eleven oplever, at der er sammenhæng mellem det personlige og fællesskabet, mellem det sociale og det faglige, mellem skolestart og uddannelses osv.

Skal eleven få mulighed for at skabe personlig sammenhæng i sit uddannelsesforløb, skal der også være sammenhæng i den måde skolestarten og uddannelsen er tilrettelagt på.

Huskeliste

til den gode skolestart

Inden skolestart

Udarbejd elevprofiler, der kan give eleven en første foreløbig forståelse af sig selv i forhold til uddannelsen, og som kan bruges til at sammensætte velfungerende klasser/hold som et trygt fællesskab for eleven fra første dag på skolen.

Velkomst

- Sørg for, at eleven fra begyndelsen af føler sig set og anerkendt som person,
- Sørg for, at eleven oplever et tilhørsforhold til et hold, en klasse, andre elever på skolen og til skolen som helhed
- Skab et godt og trygt socialt miljø for eleven
- Sørg for at eleven lærer skolens indretning, faciliteter, ansatte og værdier at kende
- Anvend for eksempel elevtutorer til at skabe gode rammer for velkomsten, og anvend dem som rollemodeller for eleverne

Indføring i faget

Giv eleverne en oplevelse af faget så tidligt som muligt.

Vurdering af eleverne

- Udarbejde elevprofiler med brug af forskellige supplerende redskaber, således at der tegnes nuancerede elevprofiler, som eleven kan identificere sig med
- Sørg for, at eleven selv er med til løbende at revidere profilerne
- Sikre, at alle ved, hvad elevprofilerne skal bruges til

Generelt

- Skab sammenhæng mellem eleven som person og fællesskaberne på skolen
- Skab balance og sammenhæng mellem det sociale og det faglige
- Introducer eleven til skolens pædagogik

Kapitel 3. **FEM** eksempler på skolestart fra erhvervsskoler

1. **Camp** træner eleverne i at samarbejde og sætte mål

På **IBC** skydes uddannelsen i gang med en Camp og en uge fuld af energi og power. Campen bidrager til at udvikle et positivt skolemiljø, som bygger på gode relationer mellem elever og lærere.

Campen skal være med til at motivere eleverne til at gennemføre uddannelsen.

På IBC oplevede man for nogle år siden, at lærerne begyndte at efterspørge værktøjer til at håndtere en elevgruppe i hastig forandring. I klasselokalet mødte lærerne en ny type elever, som var uddannelsesfremmede, uafklarede og svære at fastholde i uddannelsen, og det fik ledelsen til at sætte fokus på relationer og den pædagogiske formidling af fagene. Det blev startskuddet til udviklingen af Camp-konceptet og en omfattende efteruddannelse af samtlige lærer på skolen, som forsat følges op.

Helle Peterson, som er uddannelseschef på IBC Fredericia, fortæller, at skolens overordnede pædagogiske linje bygger på filosofien om, at de gode relationer er afgørende for elevernes motivation. Det gælder både sammenholdet eleverne imellem, men også den gode relation mellem lærer og elev, og derfor arbejder IBC for et godt socialt klima både i og uden for undervisningen. I den forbindelse er Campen trædestenen for og markeringen af en god start på uddannelsen. "På Campen bliver eleverne rystet sammen. Vi hører jo eleverne sige, at det er vigtigt, at det er sjovt at komme i skole. Så det betyder noget,

at man har det rart i frikvartererne, men også at lærerne er hjælpsomme og ser den enkelte elev," fortæller Helle Peterson.

Camp giver lyst til at gå i skole

Flere af eleverne har haft en svær skolegang, før de kom på IBC Fredericia, og mange kommer med nederlag i bagagen. Campen er derfor et forsøg på at "genstarte" eleverne og give dem en ny chance for at lykkes og finde lysten til at gå i skole, fortæller en lærer. Campen foregår i en stor idrætshal og varer fem dage fra tidlig morgen til sen eftermiddag. Aktiviteterne foregår i teams på 10-12 elever samt en lærer og en elevsupporter, og bevæger sig inden for de fire hovedtemaer:

Motivation
Kommunikation
Målsætning
Teamsamarbejde

Eleverne trænes for eksempel i "public speaking" inden for temaet kommunikation. Det skal give eleverne selvtillid og mod til for eksempel at turde fremlægge foran klassen, men det er også et værktøj, de kan bruge til eksamen eller til en jobsamtale. Andre øvelser handler om at sætte mål. Formålet er at give eleverne en tro på, at de kan sætte sig mål, som er opnåelige og på den måde få nogle succesoplevelser. "Det kan være et mål, at eleven skal have et 4-tal eller 7-tal i engelsk, eller at eleven skal holde sit fravær nede. Det kan også være, at eleven vil blive bedre til at stå op om morgenen, og så prøver vi at finde ud af, hvordan det kan lade sig gøre," forklarer en lærer. Nogle af lærerne fungerer som facilitatorer, der introducerer og forklarer formålet med aktiviteterne, hvorefter eleverne løser opgaverne i deres team. Efter hver opgave eller øvelse, er der afsat tid til diskussion i teamet, hvor eleverne kan reflektere over opgaven.

Lærerne er nøglen til elevernes udvikling

På Campen er der fokus på eleverne, men til daglig er lærerne også i centrum. Filosofien er, at skolen skal tilpasse sig eleverne, ikke omvendt, og derfor fylder pædagogikken meget, forklarer uddannelseschef Helle Peterson.

Det er ikke lige meget, hvordan det faglige bliver præsenteret. Derfor gennemgår alle skolens lærere en løbende efteruddannelse og kompetenceudvikling med kurser hvert halve år.

Ifølge Helle Peterson er læreren "nøglen" til eleven. Det betyder, at læreren har fået en ny rolle og opgave med at tænde en flamme i eleverne og motivere dem. Skolen har fået en fælles pædagogisk referenceramme ved at sende alle lærerne på kurser sammen, og det har givet en ekstra dimension i relationsarbejdet - nemlig lærer til lærer relationen. Lærerguppen har med årene opbygget et rigtig godt fællesskab, hvor de arbejder tættere sammen, og de har efterhånden været på kursus i alt fra f.eks. læringsstile til Cooperative Learning og udvikling af gode professionelle relationskompetencer. Tanken er, at lærerne skal kunne plukke fra det store katalog af forskellige metoder og tilgange. Det er vigtigt, at lærerne er opmærksomme på at lave en spændende og varieret undervisning, som favner hele den mangfoldige elevgruppe.

Hold gang i motivationen

IBC kan vise pæne tal for gennemførelse. Skolens frafald er faldet fra 17 til 6 procent. Selvom det kan være svært at pege på enkelte årsager, så tror uddannelseschef Helle Peterson på, at de sociale relationer har stor betydning for, om eleverne holder fast i uddannelsen. "Når eleven har gode kammerater og et godt forhold til lærerne, er det bare sjovere at gå i skole. Her er Campen den gode begyndelse, og det skal vi så gerne følge op på i løbet af året", fortæller hun.

Både ledere og lærere er opmærksomme på, at motivationen fra Campen videreføres i undervisningen. For det kommer ikke af sig selv. Derfor er der blandt andet afsat undervisningstimer til, at lærerne kan arbejde videre med nogle af temaerne fra Campen. I relationsarbejde åbnes for et personligt rum, som rækker ud over det faglige, og det kan godt være grænseoverskridende for både elever og lærere. Derfor er det vigtigt at have de nødvendige støttefunktioner

til rådighed. På IBC Fredericia har de udover de faste vejledere en gruppe af lærere, som er blevet uddannet til at være voksenmentorer for elever, der har brug for ekstra støtte. Skolen har desuden tilknytning til en psykologordning, som de kan henvise elever til, hvis der er behov for det.

GODE RÅD

- Tilrettelæg Campen et par uger inde i skoleforløbet. Det giver tryghed for eleverne, fordi de allerede kender hinanden, samtidig kan det også ryste op i negative klike- og gruppedannelser i klassen
- Brug elevsupportere til at hjælpe lærerne i de forskellige aktiviteter. Elevsupporterne kan samtidig sprede god stemning og være rollemodeller
- Hele lærerguppen bør så vidt muligt være involveret både i Campen, men også i efteruddannelsen, der giver lærerne fælles kompetencer til at gennemføre Campen, så alle på lærerværelset kan dele inspirationen og motivationen
- Følg op i det videre uddannelsesforløb med sociale arrangementer, så de gode relationer plejes og videreføres fra Campen
- Det er vigtigt at have respekt for, hvad Campen kan risikere at "åbne op for". Gør dig overvejelser om mulige støttemuligheder til eleven såsom mentorer, vejledere, psykologer og socialrådgivere

Aktivitet

Kortspil med forskellige regler

Spillet lægger op til en dialog om regler og værdier og om, hvordan der kan opstå frustration og konflikt, når eleven f.eks. møder mennesker, der spiller efter nogle andre regler eller handler ud fra en anden kultur end én selv. Formålet er at få eleverne til at forstå og reflektere over de frustrationer, der kan opstå, når eleverne ikke forstår de regler, andre spiller efter.

- Eleverne deles op i grupper på 5 elever. Hver gruppe får et spil kort, en seddel med instruktion samt papir og blyant til pointgivning efter antal stik
- Grupperne sætter sig om hvert sit bord, helst med god plads imellem
- De får besked om, at øvelsen går ud på at spille kort i en turnering, hvor det i hvert spil gælder om at få flest stik.
- Man spiller kun med kortene fra es til syv i alle farver. Hver elev modtager en lille seddel med reglerne
- Eleverne spiller en prøverunde med mulighed for at spørge læreren.
- Der instrueres nu om, at øvelsen foregår i fuld tavshed - ingen må spørge om noget eller tale med hinanden eller med læreren.

Spillet går i gang, og man spiller cirka fem minutter i hver gruppe. Eleverne ved dog ikke, at hver gruppe spiller med forskellige regler:

Gruppe 1 • Es er lavest, spar er trumf og kan kun bruges, når eleven ikke har flere kort i udspillede farve.

Gruppe 2 • Es er mindst, der er ingen trumf.

Gruppe 3 • Es er højest, spar er trumf og kan bruges, når eleven vil.

Gruppe 4 • Es er mindst, ruder er trumf og kan bruges, når eleven vil.

Gruppe 5 • Es er højest, ruder er trumf og kan kun bruges, når eleven ikke har flere kort i udspillede farve.

Gruppe 6 • Es er højest, hjerter er trumf og kan bruges, når eleven vil.

Bed efter fem minutter en vinder og taber i hver gruppe om at flytte til den gruppe, som sidder til venstre for bordet.

Vinderen er den, der har flest stik på stop-tidspunktet, efter der er gået fem minutter.

Spillet fortsætter nu, og uroen breder sig efterhånden som reglerne fra flere forskellige grupper blandes, og frustrationerne begynder at brede sig. Nogle elever opdager hurtigt, at der er tale om forskellige regler, men for andre sker det først efter flere runder. Nogle grupper formår at skabe en fælles forståelse uden ord, sådan at spillet kan foregå uden de store konflikter. Læreren afbryder spillet, når han eller hun føler øvelsen er gennemført. Det er vigtigt, at læreren giver tid til at diskutere øvelsen i teamet. Diskuter hvordan spillet kan være et billede på forhold i samfundet: Hvornår kan eleven opleve noget lignende? hvordan kan eleven løse eller komme konstruktivt ud af lignende situationer?

Eleverne på IBC siger:

” Jeg synes, det er en rigtig fed uge, fordi man lærer så mange forskellige mennesker at kende og ikke nødvendigvis kun dem fra min egen klasse.

” Jeg får et indblik i, hvordan lærerne er som personer. Det bedste ved det er, at de viser en side af dem selv, som jeg ikke har set tidligere, og at de kan lave sjov med det hele. Jeg synes ikke, at de mister deres autoritet overfor mig af den grund.

” Tingene bliver meget sjovere, fordi der er en dybere mening, med alt det vi laver på Camp. Vi kommer hinanden ved og lærer hinanden meget bedre at kende og får måske også flyttet vores personlige grænser lidt. Det er vildt motiverende efterfølgende, fordi jeg er kommet tættere på dem fra min klasse.

2. Eleverne skal **TRIVES** for at kunne lære

På **Roskilde Handelsskole** er elevernes sociale sammenhold og trivsel sat i centrum. Derfor bliver de nye førsteårselever mødt af et engageret hold elevtutorer, som guider dem sikkert gennem de første uger på skolen.

De nye elever får en god start på grundforløbet, som er både tryk, sjov og i øjenhøjde. Elevtutorerne får nogle nye kompetencer og erfaringer, som de kan skrive på CV'et.

Det er en win-win situation for alle.

Tutorordningen på Roskilde Handelsskole startede i sin tid som et forsøgsprojekt

I dag er den omdrejningspunktet for introduktionsforløbet og kører på femte omgang. Begejstringen er stor hos både elever, lærere og ledere. Ulla Sørensen, som er uddannelseschef på Roskilde Handelsskole, fortæller, at elevtutorerne får en form for ejerskab til skolen og bliver nogle gode rollemodeller. "Tutorgruppen bliver en gruppe af elever, der fylder positivt på skolen. De er med til at skabe en skolekultur, hvor man snakker med hinanden på gangene, og det smitter af på førsteårseleverne," forklarer hun. Tutorerne står både for at introducere de nye elever til skolen, vise dem rundt og lave aktiviteter, der ryster klassen sammen. Det betyder, at de nye elever føler sig sete og velkomne.

"I min klasse kommer en af deres tutorer tit lige ind og siger hej i frikvartererne. Og eleverne mærker en personlighed og et nærvær, som er anderledes end det, du som lærer og studievejleder kan give", fortæller underviser Kristina Olsen, som sammen med skolens ungdomskonsulent Mikkel Stahlfest er initiativtagere og tovholdere for elevtutorordningen.

De er heller ikke i tvivl om, at ordningen er god for både nye og gamle elever. Udover at de sociale relationer bliver styrket, så gennemgår elevtutorerne en personlig udvikling som er helt særlig. Nogle elever har aldrig nogensinde stået foran en hel klasse før eller sagt noget højt i timerne. For dem er det derfor en succes i sig selv og et ordentligt skub til selvtilliden.

Tutorerne er faktisk med til at sætte den pædagogiske linje og markere den stemning og sociale sammenhold, man gerne vil have på skolen. De bliver en slags rollemodeller.

Elevtutoren som rollemodel

Tutorordningen løber over cirka tre uger koncentreret om introduktionsugen. De elever, der er interesserede i at være elevtutorer, melder sig frivilligt, og i foråret, inden skolestarten for næste skoleår, kommer de igennem et "uddannelsesforløb". Her får de på tre dage undervisning i kommunikation, konflikthåndtering og præsentationsteknik. Al undervisning og vejledning står tovholderne Mikkel

Stahlfest og Kristina Olsen for.

Derudover bliver eleverne introduceret til forskellige navnelege, sociale aktiviteter, teambuilding øvelser og rollespil. Eleverne bliver sat sammen i elevtutorgrupper på 3-4 elever, som hver får tildelt en klasse, og lige inden skolestart

tager alle elevtutorerne på en hyttetur, hvor de planlægger introduktionsforløbet ned til mindste detalje. Eleverne er selv med til at beslutte, hvilke øvelser og lege de vil lave med "deres" klasse.

Den første skoledag møder alle førsteårs-eleverne op i kantinen, hvor uddannelseschef Ulla Sørensen byder dem velkommen. Bagefter sørger lærere og elevtutorer for, at alle nye elever finder vej til deres klasser.

Det er vigtigt, at eleverne de første dage bliver mødt med tryghed og faste rammer.

Formålet med elevtutorordningen er at give eleverne en god skolestart og forbedre deres trivsel på skolen. "Tutorerne er faktisk med til at sætte den pædagogiske linje og markere den stemning og det sociale sammenhold man gerne vil have på skolen. De bliver en slags rollemønstre", fortæller Ulla Sørensen. Skolen har nogle gange oplevet en tendens til, at specielt de etniske minoritetsdrengene allerede første skoledag finder sammen i grupper. Her har elevtutorer med etnisk minoritetsbaggrund fungeret som en slags brobyggere, fordi de netop indgår i begge lejre, og det har fungeret rigtig godt.

Trivslen smitter af på det faglige

Inden eleverne starter på skolen, er de alle til en før-samtale, hvor de får præsenteret de forskellige fagpakker og sammen med vejlederen beslutter de, hvilket forløb de skal starte på. Det gør første skoledag lidt mindre overvældende, når man allerede har været ude på skolen og ved, hvilken klasse man skal starte i. Det er en del af en god skolestart og overgang fra grundskole til erhvervsuddannelse, at eleverne kommer på det rigtige grundforløb og får mulighed for at få succesoplevelser - de skal trives i klasserne.

"Hvis vi kan få dem til at synes, at det er hyggeligt at komme her, og der er et socialt godt netværk i klassen, så får de heller ikke så meget fravær. Og det smitter af på det faglige", forklarer Dorthe Schoubye, som er uddannelsesleder på grundforløbet. Roskilde Handelsskole scorer højt i elevtrivselsundersøgelser, sidste år som bedste skole på Sjælland.

Et studiemiljø med studieture, fester og DM i fodbold

Det gode studiemiljø og sociale sammenhold er vigtigt på Roskilde Handelsskole. Derfor rækker de sociale aktiviteter udover introduktionsugen med fester, idrætsarrangementer og studiecafé i løbet af skoleåret. Studieture og DM i håndbold og fodbold er også med til at sikre sammenholdet på tværs af klasserne. Allerede første dag får de nye elever forklaret, at god opførsel er nødvendigt for at komme med på de forskellige ture og arrangementer. Kravet er, at eleverne ikke har højt fravær, at eleverne taler pænt til hinanden og generelt er en god kammerat for hinanden. For at holde liv i det gode sammenhold fra introduktionsdagene, har elevtutorerne til opgave at hjælpe hver sin klasse med at planlægge nogle sociale aktiviteter for resten af skoleåret.

Sammensætning af elevtutorgrupper

Nogle elever har svært ved at forstå, hvorfor de ikke selv må bestemme, hvem de skal være i gruppe med, og at det ikke altid er bedst at være i gruppe med sine gode venner. Du kan med fordel sammensætte tutorgrupperne ud fra adfærdstyper for at få den bedste dynamik og forskellighed i gruppen.

DISC modellen på side 15 er et brugbart værktøj til at kortlægge en personanalyse eller personprofil. Modellen kan med fordel bruges til at sammensætte grupper ud fra, idet DISC-modellen kan give eleverne en forståelse for forskellige adfærdstyper og handlemåder. Man kan også bruge modellen som inspiration til at lave sin egen "tests" af personligheds- og adfærdstyper eller sammensætte grupper ud fra helt andre kriterier. Det vigtigste er, at bibringe eleverne en forståelse af formålet med gruppesammensætningen.

Nogle elever har svært ved at forstå, hvorfor de ikke selv må bestemme, hvem de skal være i gruppe med, og at det ikke altid er bedst at være i gruppe med sine gode venner.

GODE RÅD

- Sammensæt tutorgrupperne ud fra en plan, det kan for eksempel være ud fra adfærdstyperne i DISC-modellen. Sammensætningen og dynamikken i gruppen er vigtig i forhold til at møde og håndtere de nye elever
- Udvælg tutorer, som er gode og positive rollemodeller. Tutorer med etnisk minoritetsbaggrund kan med fordel fungere som "brobyggere"
- Sørg for, at det er motiverede og engagerede lærere eller vejledere, som er tovholdere på forløbet. De skal være til rådighed under hele introduktionsforløbet og til at vejlede og hjælpe elevtutorerne
- Placer hytteturen for tutorerne lige inden skolestart. Det er vigtigt, at introduktionsforløbet kører videre på den høje energi og stemning, der er på turen. Af samme grund bør elevtutorforløbet være et afgrænset forløb på nogle uger, så energien og engagementet ikke fader ud

DISC modellen

Grundlæggende adfærdstræk	Dominans	Indflydelse	Stabilitet	Compliance <small>Tilpasningsdygtighed</small>
Høje faktorværdier	<ul style="list-style-type: none"> • Handlekraftig • Dominerende • Direkte • Selvstartende • Påståelig • Kraftfuld • Konkurrente • Krævende 	<ul style="list-style-type: none"> • Ordrig • Meddelsom • Positiv • Kommunikativ • Venlig • Åben 	<ul style="list-style-type: none"> • Pålidelig • Stabil • Udholdende • Struktureret • Rolig • Opmærksom • Grundig • Tillidsfuld 	<ul style="list-style-type: none"> • Præcis • Nøjagtig • Systematisk • Forsigtig • Korrekt • Kvalitetsorienteret • Saglig
Lave faktorværdier	<ul style="list-style-type: none"> • Fredelig • Gruppeorienteret • Bruger tid på beslutninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Reflekterende • Undersøgende • Alvorlig • Seriøs • Reserveret • Kritisk 	<ul style="list-style-type: none"> • Utålmodig • Energisk • Rastløs • Mobil • Impulsiv 	<ul style="list-style-type: none"> • Uafhængig • Viljestærk • Stædig • Fast, bestemt

Modellen læses således:

- Øverst mod højre læses personens grundlæggende adfærdstræk som Dominans, Indflydelse, Stabilitet og Tilpasningsdygtighed
- Hvis man scorer højt i DISC-testen, beskrives personens adfærdstræk under "Høje faktorværdier"
- Hvis man scorer lavt er adfærdstrækkene beskrevet under "Lave faktorværdier"

Aktivitet

Rollespil i "elevtutoruddannelsen"

Formålet med øvelsen er at forberede elevtutorerne på at møde de nye elever.

- En af eleverne går uden for døren
- De andre får tildelt forskellige roller. Nogle elever skal for eksempel sidde og snakke højtlydt sammen, andre kigger væk eller opfører sig fjollet
- Eleven kommer tilbage i rummet igen. Han eller hun har fået til opgave at give en besked til "klassen" eller forklare noget

Efterfølgende snakker gruppen om, hvordan de reagerede og om, hvad elevtutoren kan gøre, hvis eleverne ikke lytter, eller hvis der opstår konflikter.

Elevtutorerne bliver trænet i at tale foran klassen, håndtere forskellige situationer og løse eventuelle konflikter. Det er vigtigt, at give positiv og konstruktiv feedback, så eleverne får opbygget selvtilliden i stedet for at miste modet.

Eleverne på Roskilde Handelsskole siger:

” Jeg har lært flere mennesker at kende her på skolen. Før vi tog på hyttetur, kendte jeg ikke så mange, og nu kender jeg næsten alle. Jeg har fået mere selvtillid.

” Det giver meget, at jeg har nogle rigtig gode venner i skolen, og det gør, at jeg har lyst til at stå op om morgenen og gå i skole.

” Jeg har altid lyst til at komme i skole, fordi vi har et godt sammenhold. Det kan godt være, der er nogle kedelige fag, men jeg glæder mig alligevel til at komme og se mine klassekammerater.

3. Tryghed og omsorg er en naturlig del af hverdagen

SOSU C i Brøndby tror på, at skolen skal matche eleverne og ikke omvendt. Et introduktionsforløb med før-samtaler og kompetenceafklaring giver skolen et klart billede af de nye elever. På den måde kan skolen tilrettelægge uddannelsen og undervisningen, så den rammer alle typer elever.

På SOSU C i Brøndby har de, som på mange andre erhvervsskoler, oplevet en stigende kulturel mangfoldighed i elevgruppen. Skolen møder både elever, der er fagligt og socialt stærke, og elever, der har store faglige udfordringer, og som har en trist skolehistorie bag sig, eller som er præget af for eksempel mobning.

Introduktionsforløbet har til formål at placere eleverne i den rigtige grundforløbspakke, hvor de kan få den bedst mulige læring. Men det afspejler også skolens ønske om at skabe en tryk skole, og en tryk klasse for eleverne. SOSU C arbejder ud fra en anerkendende tilgang, hvor læreren har til opgave at hjælpe eleven til "små, men sikre succeser", der kan give selvtillid og selvværd. "Det handler om at få vendt den negative oplevelse fra grundskolen, som mange elever kommer med, og vise eleven, at det kan være rart at gå i skole", fortæller en lærer. Derfor gør skolen meget ud af at italesætte de kvaliteter eleven har og fokusere på det positive frem for det negative.

Skolen skal matche eleverne

Allerede i juni måned inviterer skolen de kommende elever og deres forældre til en før-samtale. Formålet med samtalen er at lære eleverne at kende for at kunne placere dem i den rigtige grundforløbspakke og støtte dem bedst muligt i uddannelsen. Derudover giver det en tryk for eleverne, at de allerede har været på skolen og mødt nogle af lærerne, ligesom deres forældre får et kendskab til skolen.

"Introforløbet udvikler sig hele tiden. Formålet er jo, at vi skal matche eleverne. Ikke omvendt. Derfor har vi også samtalerne så tidligt for at få et godt billede af eleverne, og på den måde prøve at matche dem", fortæller afdelingsleder Elin Holm Hansen.

Til den individuelle før-samtale bliver eleverne præsenteret for de forskellige grundforløbspakker, skolen kan tilbyde. Ud fra nogle personcases, som beskriver de forskellige pakker, skal eleverne prøve at vurdere, hvor de passer ind. Og det er eleverne faktisk rigtig gode til, fortæller afdelingsleder Elin Holm Hansen. Til samtalen udfylder læreren et kompetenceskema i

dialog med eleven og forældrene. Samtalen giver i første omgang skolen et billede af elevens faglige og personlige kompetencer. De 14 dages introduktion indeholder derefter øvelser og aktiviteter, som giver et indtryk af elevens sociale kompetencer. Ifølge Elin Holm Hansen er det vigtigt, at man er opmærksom på, hvordan man italesætter tingene, for at undgå at marginalisere eleverne. Formålet med kompetencevurderingen er jo ikke at fastholde dem i nogle bestemte roller, men at give dem den bedst mulige støtte til at kunne gennemføre grundforløbet. Hun tror dog, at det hjælper at tale åbent om kompetencer og præsentere det for eleverne tidligt. "På den måde bliver det mere legitimt blandt eleverne. Man skal passe på, man ikke gør det til et tabu, for det er vel også en naturlig del af vores samfund, at vi har forskellige kompetencer", siger hun.

Det handler om at få vendt den negative oplevelse fra grundskolen, som mange elever kommer med, og vise eleven, at det kan være rart at gå i skole.

I løbet af de 14 dage, som introduktionsforløbet varer, gennemgår eleverne undervisning og øvelser inden for temaerne kommunikation, studieliv og samarbejde. Det er arbejdsområder som eleverne kommer til at møde i resten af uddannelsen og i deres kommende job.

SOSU C anvender dobbeltlærere i introduktionsforløbet, det giver tryghed og opmærksomhed på den enkelte elev. Det underbygges af, at skolen også har begrænset klasserne til 25 frem for 30 elever.

SOSU C gør generelt meget for at skabe trygge rammer for eleverne. ”Jeg plejer at sige, at vi uddanner til relationer. Så hos os er omsorg en naturlig del af dagligdagen”, forklarer afdelingsleder Elin Holm Hansen.

Forældresamarbejde

På SOSU C er det ikke kun eleverne, der har skolens opmærksomhed. Skolen har også kontakt til forældrene, for bedre at kunne fastholde eleverne. Skolen havde oprindeligt en forestilling om, at eleverne ikke har det store netværk at læne sig op ad, men sådan er det ikke. Tværtimod har skolen erfaret, at de fleste forældre rigtig gerne vil involvere sig i deres søns eller datters uddannelsesforløb, og til før-samtalerne er der et forældrefremmøde på omkring 70 procent. Derudover har skolen også udvidet samarbejdet med UU-vejledningen, som allerede kender de frafaldstruede elever og derfor er opmærksomme på de elever, der har nogle særlige udfordringer.

GODE RÅD

- Afhold før-samtaler før skolestart for at få et indtryk af elevernes individuelle niveau
- Brug cases eller personer, som eleverne kan identificere sig med, til at beskrive de forskellige grundforløbspakker. På den måde kan eleverne eventuelt bedre vurdere, hvor de selv passer ind
- Fokuser på kompetencer frem for mangler i beskrivelsen af grundforløbspakkerne, og undgå at nogle elever kan føle sig marginaliserede fordi de er i ”hjælpeklassen”
- Inddrag forældrene så tidligt som muligt, så de bliver engagerede i deres barns uddannelse. Et godt netværk og opbakning hjemmefra kan have en positiv effekt for elevens gennemførelse

Aktivitet

Portrætter

Det er elevernes første øvelse i at fremlægge og tale foran klassen.

Mange elever har svært ved at sige noget i klassen, og nogle elever har måske aldrig før sagt noget i undervisningen. Med portrætøvelsen går det lidt nemmere, fordi eleverne ikke skal tale om sig selv, og nogle elever opdager slet ikke, at de har fremlagt. På den måde får de den første lille sikre succes.

- Eleverne bliver sat sammen i grupper på to
- De interviewer hinanden på skift og skriver et portræt af deres klassekammerat
- Portrættet læses op i klassen

Eleverne på SOSU C Brøndby siger:

” Lærerne er gode til at støtte. De siger altid ”du kan godt, og du skal tro på dig selv”. Det hjælper rigtig meget.

” Jeg bruger tit vores lærere til at snakke om tingene. Også hvis der er problemer på hjemmefronten eller sådan noget, så snakker jeg også med dem om det.

” Jeg har en veninde i klassen, som har været tæt på at give op. Hun siger, at hvis hun ikke havde haft sammenholdet i klassen, så var hun hoppet fra. Så det har hjulpet, at vi er blevet rystet godt sammen i klassen.

4. Lær eleverne **BEDRE** at kende

Det står højt på **EUC Nordvestsjælland**s dagsorden at skabe gode relationer til eleverne, og at lære dem godt at kende. Derfor arbejder skolen systematisk med realkompetencevurderingen af eleverne i de første 14 dage. Sammen med et tidligt møde med det faglige giver det eleverne en god start på grundforløbet.

I 2008 begyndte EUC Nordvestsjælland for alvor at diskutere pædagogik og faglighed på skolens faglige planlægningsmøder. Ønsket var, at hele skolen og alle lærerne skulle tale samme pædagogiske sprog. Omdrejningspunktet var de nye krav om realkompetencevurdering af eleverne. Realkompetencevurderingen blev debatteret åbent, indtil skolen nåede frem til den model, som gav bedst mening i forhold til eleverne.

”Vi brugte lang tid på at diskutere realkompetencevurderingen - hvad vi ville med den, og hvad der stod i bekendtgørelsen. Filosofien var at lære eleverne at kende, så vi kunne lave nogle forløb, som gav dem den bedste mulighed for at gennemføre grundforløbet”, fortæller projektleder Lene Smith. Det var første led i udviklingen af forskellige grundforløbspakker, som, kombineret med nogle dygtige faglærere, har givet skolen mulighed for at differentiere undervisningen, så den passer til alle elever.

De første 14 dage på EUC Nordvestsjælland handler om at:

- Skabe et godt socialt miljø
- Give eleverne en oplevelse af det faglige og lade dem møde fagene hurtigt
- Skabe inkluderende fællesskaber ud fra en anerkendende tilgang

Kursus kickstarter lærerne

Lærerne starter nogle dage før eleverne med kursusaktiviteter, der har til formål at virke som en ”kickstart”. Desuden arbejder lærerne med tilrettelæggelsen af introduktionsforløbet og realkompetencevurderingen af eleverne. Her er der mulighed for at diskutere og evaluere introduktionsforløbet, så det hele tiden er målrettet og tilpasset eleverne.

Realkompetencevurderingen tager udgangspunkt i at eleven skal vurdere sig selv og i observationer fra læreren. Det fælles pædagogiske

sprog hos lærerne viser sig i praksis for eksempel som en tjekliste over de aktiviteter og øvelser, som alle elever skal igennem uanset indgang. Det er dog op til lærerne på de forskellige indgange, hvordan de konkret tilrettelægger introforløbet. "Vi har gjort meget ud af at sige, at der er nogle ting, vi alle skal gøre, men det er op til de enkelte indgange at bestemme hvordan. For det er vigtigt at få kulturen og den enkelte lærer med", forklarer projektleder Lene Smith.

I introduktionsløbet kommer eleverne omkring områder som f.eks. "De mange intelligenser", "Læringsstile" og "Vurdering af sociale kompetencer".

Projektleder Lene Smith lægger vægt på, at det ikke er diagnoseværktøjer, men redskaber, som kan give en mere kvalificeret vurdering og dialog med eleverne i forhold til deres uddannelsesforløb.

Fagligheden i centrum

En vigtig del af introduktionen på EUC Nordvest-sjælland er, at eleverne hurtigt møder fagligheden og fagene. På grundforløbet, for eksempelvis tandklinikassistenter, er eleverne ikke i tvivl om, hvad det bedste ved introforløbet er: De praktiske øvelser ved tandlægestolen.

De sociale aktiviteter er sjove og ryster klassen sammen, men det er særligt det faglige og det praktiske arbejde, som er meningsfuldt og som styrker motivationen, ifølge eleverne selv.

Elever hjælper elever

Nogle af de sociale aktiviteter, som eleverne bliver udsat for er walk-and-talk eller speeddating, hvor gamle og nye elever sættes sammen og skal fortælle om hinanden. Øvelserne skal både give mulighed for faglig sparring mellem eleverne og bidrage til at fremme et stærkt socialt miljø og sammenhold på skolen.

Når eleverne kun er omkring 20 uger på grundforløbet, er det vigtigt, at de hurtigt falder til og kan bruge hinanden.

Den tanke har også fundet vej ind i klasselokalet, hvor man på EUC Nordvestsjælland arbejder med "Buddylæring"; en form for organisering af undervisningen, som er inspireret af Spencer Kagans teori om Cooperative Learning, hvor eleverne i højere grad hjælper hinanden i undervisningen.

"På den måde skal læreren servicere fire-fem teams, i stedet for 20 eller 30 individer", forklarer Lene Smith. Skolens lærere bruger denne metode til at organisere undervisningen på - hvis opgaven lægger op til det.

GODE RÅD

- Involver lærerne i udviklingen og tilrettelæggelsen af kompetencevurderingen, så de føler ejerskab for forløbet
- Afsæt tid til et forberedende forløb, hvor lærerne har mulighed for løbende at evaluere deres introforløb og sikre forløbets kvalitet og udvikling
- Lad eleverne møde faget og fagligheden så tidligt som muligt. Det styrker elevmotivationen

Eleverne på EUC Nord- vestsjælland siger:

” Allerede i introforløbet arbejdede vi ved tandlægestolen og prøvede at sidde og pudse tænder på dukker. Det synes jeg, var noget af det bedste.

” Jeg synes faktisk, at faget tandmorfologi var sjovt, fordi man fik lov til at farve alt muligt, og jeg er sådan én, der husker bedst i billeder.

” Det er vigtigt, at vi hjælper hinanden, fordi vi kun går her i 20 uger. Det er ret godt, at vi kender hinanden, så det ikke føles mærkeligt at spørge om hjælp.

5. Gode **relationer** bygger på ■ **gensidig forståelse og respekt**

Syddansk Erhvervsskole vil gerne være en attraktiv og spændende uddannelse, der stiller krav til eleverne. Den gode introduktion til Autouddannelsen byder på faglig identitet, omsorg og tryghed. Alle elever skal føle sig set og hørt inden for de første dage.

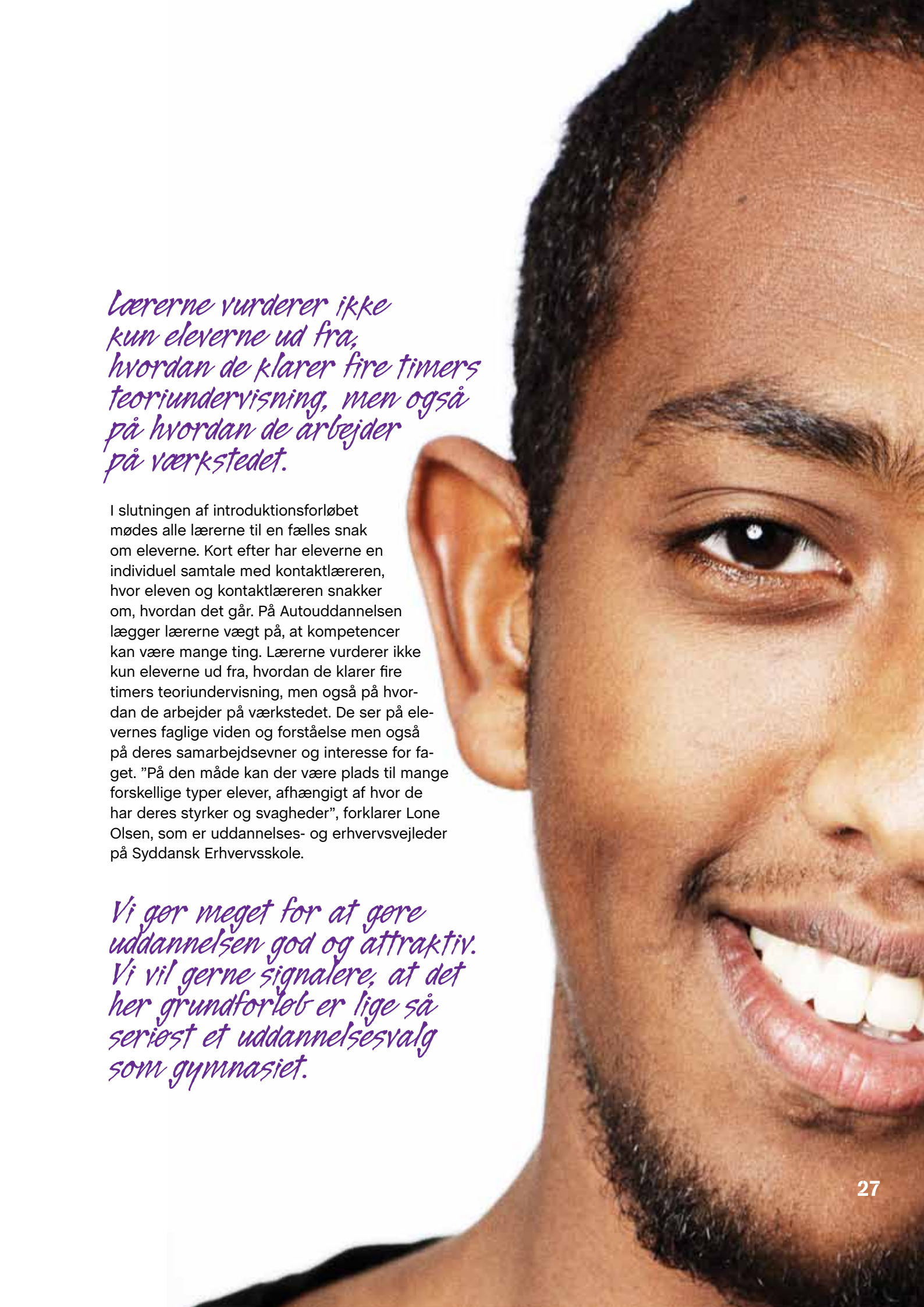
Det lovmæssige krav om realkompetencevurdering af eleverne satte gang i hjulene for udviklingen af et to-ugers introduktionsforløb på grundforløbet for indgangen Bil, Fly og andre Transportmidler. Her fem år senere kører introduktionsforløbet på skinner, og både lærere og elever er glade for forløbet.

Omdrejningspunktet for introduktionsforløbet er realkompetencevurderingen og formålet er, at lærerne skal lære deres elever bedre at kende. På den måde kan lærerne give eleverne den bedste undervisning og støtte eleverne i at nå helt i mål med deres uddannelse. Det har bl.a. betydet, at det ikke længere er uddannelsesleder Søren Sørensen på Syddansk Erhvervsskole, der byder eleverne velkomne på første skoledag. Eleverne får i dag en personlig velkomst af deres kontaktlærere og vejleder på første skoledag, og det er begyndelsen på den tætte relation mellem elever og lærere.

En mangfoldighed af kompetencer - og elever

Introduktionsforløbet er tilrettelagt sådan, at eleverne møder faget så hurtigt som muligt. Som på mange andre tekniske uddannelser, har den faglige identitet på Autouddannelsen stor betydning for elevernes motivation, så der må ikke gå for lang tid, før de får olie på fingrene.

Eleverne bliver allerede i den første uge kastet ud i det praktiske arbejde på værkstedet, hvor de får lov til at pille en motor fra hinanden og samle den igen. Det giver eleverne en forsmag på uddannelsen. I introduktionsforløbet vægter skolen, at der er et tæt og meningsfuldt samspil mellem det praktiske og de almene grundfag, som for eksempel dansk og naturfag, og at lærerne får en fornemmelse af, hvor eleverne ligger rent fagligt. Formålet med introduktionsforløbet er at klæde eleverne bedst muligt på til at kunne gennemføre uddannelsen. På den måde kan lærerne hurtigt sætte ind, hvis en elev har brug for ekstra faglig støtte.

Lærerne vurderer ikke kun eleverne ud fra, hvordan de klarer fire timers teoriundervisning, men også på hvordan de arbejder på værkstedet.

I slutningen af introduktionsforløbet mødes alle lærerne til en fælles snak om eleverne. Kort efter har eleverne en individuel samtale med kontaktlæreren, hvor eleven og kontaktlæreren snakker om, hvordan det går. På Autouddannelsen lægger lærerne vægt på, at kompetencer kan være mange ting. Lærerne vurderer ikke kun eleverne ud fra, hvordan de klarer fire timers teoriundervisning, men også på hvordan de arbejder på værkstedet. De ser på elevernes faglige viden og forståelse men også på deres samarbejdsevner og interesse for faget. "På den måde kan der være plads til mange forskellige typer elever, afhængigt af hvor de har deres styrker og svagheder", forklarer Lone Olsen, som er uddannelses- og erhvervsvejleder på Syddansk Erhvervsskole.

Vi gør meget for at gøre uddannelsen god og attraktiv. Vi vil gerne signalere, at det her grundforløb er lige så seriøst et uddannelsesvalg som gymnasiet.

Mød eleverne med positive forventninger og støtte

Realkompetencevurderingen har generelt ført til et større fokus på relationer i introduktionsforløbet - relationer som bygger på gensidig respekt og positive forventninger.

Det viser sig blandt andet i skolens fraværspolitik. Fra første dag får eleverne at vide, at de skal være til stede og deltage i undervisningen for at kunne gennemføre grundforløbet. Hvis eleven allerede har været væk tre dage ud af de 14 dages introforløb, indkaldes eleven til en samtale om deres fortsatte forløb på skolen.

På grundforløbet for indgangen Bil, Fly og andre Transportmidler bliver eleverne mødt med seriøsitet og forståelse, men også med krav og forventninger.

"Vi gør meget for at gøre uddannelsen god og attraktiv. Vi vil gerne signalere, at det her grundforløb er lige så seriøst et uddannelsesvalg som gymnasiet. Og vi skulle også gerne have, at eleverne føler det, for det betyder faktisk rigtig meget for dem", fortæller uddannelses- og erhvervsvejleder Lone Olsen. Både ledere og lærere er bevidste om, at de sender deres elever videre til et hovedforløb og en læreplads, hvor der bliver forventet noget af dem. Derfor er det vigtigt, at eleverne har de nødvendige kompetencer.

Det betyder ikke, at skolen ikke tager hånd om de elever, som har brug for ekstra støtte. De gode relationer handler også om omsorg og sammenhold, og der bliver i høj grad taget individuelle hensyn til eleverne. Det er muligt, fordi lærerne kender deres elever. Samtidig føler eleverne sig set og hørt af lærerne, og de føler et større ansvar over for skolen og for deres eget uddannelsesforløb.

Eleverne er meget opmærksomme på hinanden og gode til at støtte hinanden i undervisningen. De minder hinanden om, at det er vigtigt at komme til undervisningen. Skolen oplever, at det gode sammenhold i klassen er blevet styrket, efter de er begyndt at have faste stamklasser på grundforløbet.

Og samhørigheden, den forpligtende adfærd og oplevelsen af at være en del af et fællesskab, er med til at understøtte trivsel og modvirke elevernes fravær. Skolen har desuden et helt netværk af støttetilbud med en socialrådgiver, UU-vejledere og en miljømedarbejder, som har særligt fokus på frafaldstruede elever.

Orienteringsløb får "skuldrene ned"

Den trygge "start" begynder allerede inden eleverne møder den første dag. Et par uger inden skolestart bliver eleverne inviteret til et informationsmøde på skolen. Eleverne modtager sammen med invitationen et spørgeskema, som kan give kontaktlæreren det første indtryk af eleven som person. Spørgsmålene er åbne og giver eleven mulighed for at skrive lidt om sig selv i forhold til både skole og fritid. Spørgeskemaet skal lægge op til dialog på den første samtale mellem eleven og kontaktlæreren.

Den første skoledag er eleverne på et orienteringsløb, hvor de lærer skolen at kende. De kommer forbi vejlederkontoret og skolelederen, men får også set kantinen og de nærmeste busstoppesteder. De skal nemlig føle sig trygge ved at starte på skolen.

"På orienteringsløbet får de skuldrene ned. Det tager lidt af nervøsiteten, og så bliver de rystet godt sammen", fortæller uddannelses- og erhvervsvejleder Lone Olsen. Opmærksomheden og omsorgen for eleverne fortsætter på resten af grundforløbet.

Lærerne mødes hver mandag til teammøde, hvor de snakker om, hvordan det går i klassen og med den enkelte elev. På den måde sikrer lærerne, at de gode elementer fra introduktionsforløbet med individuel opfølgning, opmærksomhed og omsorg bliver ført videre i resten af grundforløbet.

GODE RÅD

- Inviter eleverne til et informationsmøde nogle uger inden skolestart. Så møder eleverne kendte ansigter, når de møder første dag, og hele skolestarten virker lidt mindre overvældende
- Vær afklaret på, hvad kompetencevurderingen skal bruges til og, hvad skolen vil "måle" eleverne på
- Struktur introduktionsforløbet så eleverne hurtigst muligt møder faget. Det er dét, eleverne er kommet for, og det der motiverer dem
- Sørg for, at eleverne er aktivt deltagende, at fremme klassefællesskab og engagement på den første skoledag. Udskift f.eks. en traditionel rundvisning med et orienteringsløb på skolens område. Det giver eleverne en god og sjov introduktion til skolens faciliteter og medarbejdere

Aktivitet

Orienteringsløb

- Klassen inddeles i grupper på 4-5 elever, og hvert hold får udleveret kort over skolen og rækkefølgen på orienteringsposterne
- Sæt eleverne i gang med ti minutters mellemrum, eller lad dem starte ved forskellige orienteringsposter
- Sørg for at orienteringsposter og bemanning er på plads inden løbet

Forslag til orienteringsposter

Orienteringspost 1: Fotostand og studiekort

Tag et billede af hver person i jeres gruppe. Billeder skal bruges til jeres studiekort

Orienteringspost 2: Administrationen

Hvor mange ansatte er der på kontoret?

Orienteringspost 3: Vejledningen

Hvem er vejleder på skolen, og hvornår er der kontortid?

Orienteringspost 4: Uddannelsesleder

Hvad hedder uddannelseslederen?

Orienteringspost 5: Transport

Hvilke busstoppesteder eller togstationer er der i nærheden, og hvilke linjer kører herfra?

Orienteringspost 6: Kantinen

Hvem er chef i kantinen, og hvornår har kantinen åben?

Supplér med flere orienteringsposter og spørgsmål, der passer til den konkrete uddannelse, og som er relevant for eleverne at kende.

Eleverne på Syddansk Erhvervsskole siger:

” På min gamle skole kom jeg for sent næsten hver dag, men nu ved jeg, at det ikke går. Det er jo for vores eget bedste, at de holder øje med fraværet. De vil gerne have, at vi får en uddannelse og ikke falder fra.

” Lærerne går rigtig meget op i, at de elever, de sender af sted fra grundforløbet ved noget. At vi ikke kommer ud på værkstedet og er fuldstændig på bar bund. Derfor er det også vigtigt, at jeg er der til timerne.

” Jeg synes, vores kontaktlærer er god til lige at stikke hovedet ind i pauserne for at høre, hvordan det går. Så kommer hun forbi og siger hej og spørger, om alle er i skole, og om nogle har brug for at snakke.

Det pædagogiske
og didaktiske

Sådan bruger du modellen

- 1. Eleven:** Undersøg om skolen har redskaber til både at lave kompetenceprofiler og elevprofiler, og om der er muligheder for løbende justering af dem. Undersøg om den enkelte elev er tilstrækkeligt inddraget i udviklingen og justeringen af sin profil.
- 2. Skolekultur:** Undersøg skolens uddannelseskultur, og diskuter om den skal justeres bl.a. med inspiration fra andre uddannelseskulturer.
- 3. Det personlige og fællesskaber:** Undersøg hvordan eleverne får mulighed for at udvikle sig fagligt, personligt og socialt i faglige og sociale fællesskaber.
- 4. Det sociale og det faglige:** Undersøg hvordan balancen er mellem det sociale og det faglige, og hvordan de kan forbindes med hinanden.
- 5. Det pædagogiske og didaktiske:** Undersøg erhvervspædagogikken og fagdidaktikken på skolen, og diskuter hvordan de kan udvikles, så der skabes en sammenhæng mellem de forskellige dele af modellen og i elevens sociale, personlige og faglige udvikling.

Kapitel 4. Pædagogiske og metodiske **Overvejelser** omkring den gode skolestart

De fem eksempler på en god skolestart viser, at der udfoldes stor kreativitet for at de første par uger skal blive en god oplevelse for eleverne. Hver skole har fundet sin egen model, og når man på andre skoler lader sig inspirere af idéerne og erfaringerne, skal man naturligvis gøre det på en måde, der passer bedst til den enkelte skole.

Hvordan man end vælger at lave en skolestart, er det godt at huske på, at eleverne skal opleve en sammenhæng i aktiviteterne og en sammenhæng mellem skolestarten og det efterfølgende uddannelsesforløb.

Eleverne skal gerne opleve, at der er plads til både det personlige og det fælles, det sociale og det faglige, men også at det alt sammen udgør en helhed, så der bliver sammenhæng i deres personlige, faglige og sociale udvikling.

Med udgangspunkt i erfaringerne fra de fem skoler, bliver der her givet nogle bud på, hvordan man kan skabe sammenhæng i skolestarten - og i det videre uddannelsesforløb.

Modellen på side 32 illustrerer, hvordan de forskellige elementer hænger sammen.

Eleven

Det er selvfølgelig eleven, der er i centrum, når skolestarten skal være god. Det er elevens personlige, faglige og sociale udvikling, der er formålet med erhvervsuddannelsen, og det er derfor afgørende at kende elevens forudsætninger og muligheder for at gennemføre en uddannelse.

En vigtig del af skolestarten består derfor af en vurdering af elevens kompetencer.

På skolerne bliver der brugt forskellige redskaber til at indkredse elevens kompetenceprofil: Oplysninger om elevens tidligere skolegang; spørgeskemaer om elevens baggrund (skoleoplevelser, forventninger til skolen og undervisningen, branchekendskab osv.); observationskemaer til vurdering af eleven under udførelse af faglig opgave (deltagelse, samarbejde, interesse, koncentration, faglig viden, værktøjshånd-

tering osv.); spørgeskemaer baseret på de mange intelligenser; personcases hvor eleven skal vælge, hvem han eller hun ligner mest.

Her er det vigtigt at være opmærksom på, at eleverne ikke kun er en samling af enkeltkompetencer, men er hele mennesker. De har hver deres personlighed og forståelse af sig selv som mennesker på baggrund af deres livserfaringer. Derfor er det også vigtigt, at kompetenceprofilen bliver udvidet til en elevprofil på baggrund af samtaler med eleverne om deres livserfaringer og livsplaner, hvad der motiverer dem, og hvad de selv ser som formålet med uddannelsen.

Desuden skal man være opmærksom på, at kompetencer ikke bare er noget eleven har, men at kompetencer er knyttet til løsning af konkrete opgaver i bestemte sammenhænge. Som de fleste lærere ved, kan en elev, der har haft besvær med at løse en opgave, pludselig klare den, hvis situationen ændrer sig. Elevens kompetencer er altså også afhængige af, hvordan undervisningen tilrettelægges.

Endelig udvikler eleven sine kompetencer i samspil med andre i lærings- og arbejdsfællesskaber. Det er derfor vigtigt, at man i den pædagogiske tilrettelæggelse af undervisningen skaber faglige fællesskaber, som eleven kan bruge til at udvikle sine kompetencer.

Det er nyttigt for både eleven og skolen at have kompetence- og elevprofiler, men man må sikre sig, at de ikke bliver alt for styrende for elevens uddannelsesplan, og dermed kommer til at blokere for elevens udviklingsmuligheder og selvforståelse. Hvis elevprofilen bruges til at sætte eleven i "bås" som en bestemt slags elev, kan det komme til at virke selvforstærkende. Det samme gælder, hvis elevprofilerne bruges til at sammensætte klasser og fordele eleverne på grundforløbspakker: Det kan være en støtte for eleverne, men det kan også forhindre nogle elever i at udvikle sig i uventede retninger.

Elevprofiler og uddannelsesplaner skal derfor løbende kunne justeres, som det også sker på mange skoler, gennem vejledningssamtaler og gennem samtaler om eleverne på lærer- og teammøder.

Mange lærere fortæller om elever, der har fået nyt selvværd, har fundet skjulte ressourcer frem, har fået ny styrke og er blevet afklaret med, hvilken uddannelse de vil tage, efter at de er kommet på en erhvervsskole.

Elevernes udvikling af kompetencer hænger derfor sammen med deres personlige udvikling, deres selvforståelse og deres livsplaner, og det er skolens pædagogiske tilrettelæggelse af undervisningen, der skaber rammerne for elevernes udvikling.

Skolekulturer

Hver af de fem skoler har sin egen model for en god skolestart, men der er nogle forskelle mellem modellerne, som er bestemt af, hvilken skoletype der er tale om: Teknisk skole, handelsskole, SOSU-skole. Skoletyperne adskiller sig fra hinanden med hensyn til grunduddannelsens længde, indhold og formål, og det betyder, at der er tale om tre forskellige uddannelseskulturer, hvor forholdet mellem det sociale og det faglige vægtes på forskellig måde.

På de to handelsskoler bliver der i introforløbet lagt vægt på at skabe sociale fællesskaber som grundlag for den faglige undervisning: "Det er jo en skole, hvor det faglige indhold selvfølgelig er i fokus, men hvis man ikke har fokus på det sociale og på, at man føler sig godt tilpas, så er der bare ikke rigtig hul igennem til det faglige", som en leder fra en af handelsskolerne siger. Det hænger bl.a. sammen med, at HG varer to år, og der er derfor tid til at skabe sociale fællesskaber som en ramme for det faglige arbejde.

På de to tekniske skoler er det fagligheden, der er om drejningspunktet for introduktionsforløbet. Som en leder fra en af skolerne siger, er der "et ønske fra eleverne om så hurtigt som muligt at møde faget", og ikke have for mange sociale aktiviteter. Grundforløbet er kort, og fagene er presset: Der er mange og stadig flere faglige mål, der skal nås i løbet af grundforløbet.

På SOSU-skolen glider det sociale og det faglige mere over i hinanden. Menneskesyn og anerkendelse er i fokus, og i introduktionsforløbet indgår bl.a. kommunikation og samarbejde - alt sammen noget, der kan bidrage til elevernes personlige og sociale udvikling, men som samtidigt er faglige kompetencer inden for skolens uddannelser: "Vi uddanner til relationer; altså vi uddanner nogen, der skal indgå i relationer med andre mennesker", som skolens pædagogiske leder udtrykker det.

Der skal være plads til både det sociale og det faglige - til skolelivet og til forberedelse af arbejdslivet, men skolerne kan også overveje, hvordan de kan bruge hinandens erfaringer til allerede fra skolestarten af, også at skabe nye balancer og sammenhænge mellem det sociale og det faglige.

Det personlige og det fælles

I beskrivelserne af skolernes introforløb kan man finde mange gode idéer til aktiviteter, som har til formål at give de enkelte elever mulighed for at udvikle deres personlige kompetencer.

Der kan være tale om at stille sig op over for andre elever og fortælle om nogle personlige mål i sit liv; at fortælle hinanden to og to om sit liv; at deltage i et spil, hvor alle uden at vide det spiller efter forskellige regler osv. Mange elever omtaler sådanne aktiviteter som "grænseoverskridende", og det er selvfølgelig positivt, når de fører til, at eleven finder sine egne ressourcer, sin styrke og sit selvværd, men det kan være problematisk, hvis nogen kommer ud på for dybt vand, og der ikke er et fællesskab til at holde dem oppe og støtte dem.

Det er vigtigt, at de aktiviteter der skal udvikle den enkelte elev ikke bliver nogle løsrevne teknikker til at udfordre den enkelte elev, uden at de samtidigt bidrager til at skabe fællesskaber.

Hvis eleven skal fortælle andre om sine mål i livet, hvordan kan eleverne så i fællesskab støtte eleven i opfyldelsen af sine mål? Og hvis en elev skal fortælle om sig selv og sit liv til en anden elev, hvordan kan eleverne så i fællesskab bruge samtalen til at blive afklaret om, hvordan uddannelse kan bringe dem videre i livet?

Elever fortæller selv, hvor vigtigt fællesskabet og sammenholdet er for at holde modet oppe, så de ikke falder fra: "Jeg tror, at det der holder de fleste elever fra at stoppe, det er faktisk, at

man har sine venner her". Lærerne understreger på tilsvarende måde, hvor vigtigt fællesskab og sammenhold er for eleverne, og hvor gode eleverne ofte er til at støtte hinanden.

Det er derfor vigtigt, at fællesskaberne ikke opstår tilfældigt, men at man på skolerne arbejder målrettet på at udvikle sociale og faglige fællesskaber, der kan udgøre trygge, inspirerende og meningsfulde rammer for elevernes personlige, faglige og sociale udvikling. Det kan gøres ved, at man på holdet/i klassen snakker sig frem til, hvad det er for et fælles formål, man har med uddannelsen, hvordan alle kan indgå i den måde undervisningen er planlagt på, hvordan man kan hjælpe og støtte hinanden, hvilke fælles værdier der skal gælde for omgangen med hinanden. Derudover kan man sætte tid af til løbende at snakke om, hvordan fællesskabet fungerer, og hvordan det kan videreudvikles.

En af skolerne bruger "buddy-læring" i undervisningen, dvs. at eleverne hjælper hinanden i deres læreprocesser. På en anden skole lægger man vægt på at diskutere, hvad en god kammerat er; og dem, der er gode kammerater, bliver så oven i købet belønnet for at være det.

På samme skole har man en tutorordning, hvor de elever, der skal være tutorer, uddannes til at skabe fællesskaber og sammenhold i klasserne, løse problemer og skabe et tilhørsforhold til hele skolen. Her udvikler tutorerne gennem deres oplevelse af, at de har en fælles opgave, de skal løse, et stærkt fællesskab og en følelse af ejerskab til skolen, hvilket igen bidrager til deres personlige udvikling.

Det gode firma

Det sociale og det faglige

På alle skolerne indgår der sociale aktiviteter i introduktionsforløbet i form af udflugter, lege, fester, sportsaktiviteter osv. Hensigten med disse aktiviteter er, at eleverne skal føle sig velkomne på skolen, få et sammenhold og føle et tilhørsforhold til skolen.

Ligeledes indgår der faglige aktiviteter i introduktionsforløbene i form af øvelser på værkstedet eller i enkeltfag med det formål at give eleverne et indtryk af det fagområde, de har valgt.

Som nævnt bliver forholdet mellem det sociale og det faglige - af gode grunde - vægtet forskelligt i introduktionsforløbene på de forskellige typer af skoler, men det kunne være en spændende udfordring for alle skoler i højere grad at skabe nye balancer mellem det sociale og det faglige og at knytte dem sammen: Ekskursioner og ture kan have et fagligt indhold, konkurrencelege kan handle om noget fagligt; ligeledes kan der være sociale fællesskaber knyttet til værkstedsaktiviteter (se aktiviteten "Det gode firma" fra en SOSU-skole, som forbinde det sociale med det faglige).

Aktivitet fra skolestart på SOSU-skolen, der beskrives således af en af lærerne:

Formålet med "Det gode firma" er, at eleverne skal få et begyndende kendskab til, hvad der ligger i den her uddannelse.

- Eleverne bliver sat ned med den fagbog, der hører til, og så skal de læse i den - begynde at bladre i den - og på den måde bliver de en lille gruppe
- Nu laver de et firma, hvor de spørger: Hvad kan vi tilbyde? Det handler om omsorg, om kommunikation osv. Så laver vi et firma, hvor vi finder ud af, hvad vi kan tilbyde. Og det kan jo være alt, lige fra vi går ud og læser historier for børn, der er understimulerede i nogle nedskæringstruede institutioner, eller potten der synger for børnene, når de nu alligevel skal sidde der
- Så skal de præsentere deres firma i hallen, og vi går rundt og hører på hvad de kan tilbyde
- Til sidst stemmer vi om, hvem der vinder

Det pædagogiske og det didaktiske

Som sagt: Det personlige skal hænge sammen med fællesskabet, og det sociale skal hænge sammen med det faglige. På den måde kan der skabes rammer for elevens personlige, faglige og sociale udvikling. Aktiviteterne i de fem involverede skolars skolestart kan på forskellig måde bidrage hertil, ligesom samtaler med vejleder, kontaktlærer, psykolog osv. kan hjælpe eleven til at få sammenhæng i sit uddannelsesforløb. Det afgørende for sammenhængen er imidlertid den pædagogiske og fagdidaktiske tilrettelæggelse af undervisningen på skolerne.

I samtalerne om pædagogik og didaktik henviser mange lærere til læringsstile, CL (Collaborative Learning) og de mange intelligenser som redskaber til at skabe variation i undervisningen,

men disse pædagogiske redskaber skulle gerne indgå som en del af en samlet erhvervsskolepædagogik.

Der er mange måder at lave erhvervsskolepædagogik på: Man kan følge læreplanerne og gennemgå faglige øvelser én for én: Man kan lave projektor organiseret undervisning, hvor eleverne skal løse faglige opgaver; man kan lave en innovationsklasse, der skal udvikle et nyt produkt osv. De forskellige fag, der indgår i uddannelsen, kan være isoleret fra hinanden eller de kan indgå i en helhedsorienteret undervisning, men under alle omstændigheder skal de lærere der underviser i faget tage stilling til, hvad der er det særlige ved faget, og hvilken særlig didaktik man kan bruge til at formidle faget.

Skal der være sammenhæng mellem skolestart og det samlede uddannelsesforløb, er det vigtigt at eleverne allerede fra skolestarten bliver introduceret til skolens pædagogik og didaktik.

Lærersamarbejde

For at der kan skabes sammenhænge for eleven i skolestarten og uddannelsen, er samarbejdet mellem lærerne helt afgørende.

En god skolestart, og en god uddannelse, er afhængig af et godt lærersamarbejde.

Lærersamarbejdet kan bruges til at justere elevprofilerne

Forskellige lærere ser og oplever forskellige sider af eleven, og tilsammen kan de tegne en mere nuanceret elevprofil. Desuden kan lærerne i lærerteams følge og diskutere elevens udvikling. Og endelig er det også gennem lærersamarbejdet, at der kan udvikles et fælles pædagogisk sprog.

Forslag til inspiration & TAK til...

Forslag til yderligere inspiration i tekster og undervisningsmaterialer

På www.fastholdelseskaravanen.dk og www.emu.dk kan du finde følgende:

- **JUMP-kort**, der stimulerer dialog og inddragelse af alle
- **Motivationspædagogik** - Undervisningsmateriale der understøtter lærerens arbejde med elevens personlige og sociale kompetencer i en faglig sammenhæng
- **Ressourcesyn** - Teori og praksis om implementering af et resourcesyn på erhvervsuddannelserne
- **Helhedsorienteret undervisning på erhvervsuddannelserne** - Guides til ledernes og lærernes arbejde med helhedsorienteret undervisning fra kompetencevurdering til konkrete undervisningsaktiviteter med afsæt i reflekterende teamsamarbejde
- **Hold fast!**, Michael Svendsen Pedersen, Undervisningsministeriets publikationer, 2006, www.pub.uvm.dk/2006/holdfast
- **Idekatalog - Fastholdelse af etniske elever i overgangen fra folkeskole til erhvervsuddannelser**, Albert Astrup Christensen, National Center for Erhvervspædagogik, www.phmetropol.dk/nce
- **Cooperative learning**, Spencer Kagan og Jette Stenlev, Forlag Mallings Beck, 2006
- **Læringsstile, Erhvervsuddannelserne: Didaktik, undervisning, læring**, Lena Boström og Svend Erik Schmidt, Munksgaard Danmark, 2011
- **Positiv psykologi - positiv pædagogik**, Hans Henrik Knoop og Jørgen Lyhne, Dansk psykologisk selskab, 2008. I artiklen **Om menneskevenlige lærings- og arbejdsmiljøer** sammenfatter Hans Henrik Knoop 8 holdepunkter, der kan fremme gode læringsmiljøer

Tak til...

Fastholdelseskaravanen ønsker at takke følgende skoler, organisationer og personer for deres bidrag til dette hæfte:

- IBC - International Business College
- Roskilde Handelsskole
- SOSU C i Brøndby
- EUC Nordvestsjælland
- Syddansk Erhvervsskole, Odense afdeling
- Uddannelsesbenchmark
- RUC - Roskilde Universitet, Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning

Udgivet af

Ministeriet for Børn og Undervisning, Fastholdelseskaravanen

Forfattere

Lektor Michael Svendsen Pedersen, Roskilde Universitetscenter og Ulla Bach Hulgård

Redaktion

Henrik Mosbæk, Christine de Fine Lassen og Dorthe Kingo Thruelsen

Layout

Rikke Alleslev, Ide Astronauterne

Foto

Fastholdelseskaravanen og Colourbox

Tryk

Rosendahls

Oplag

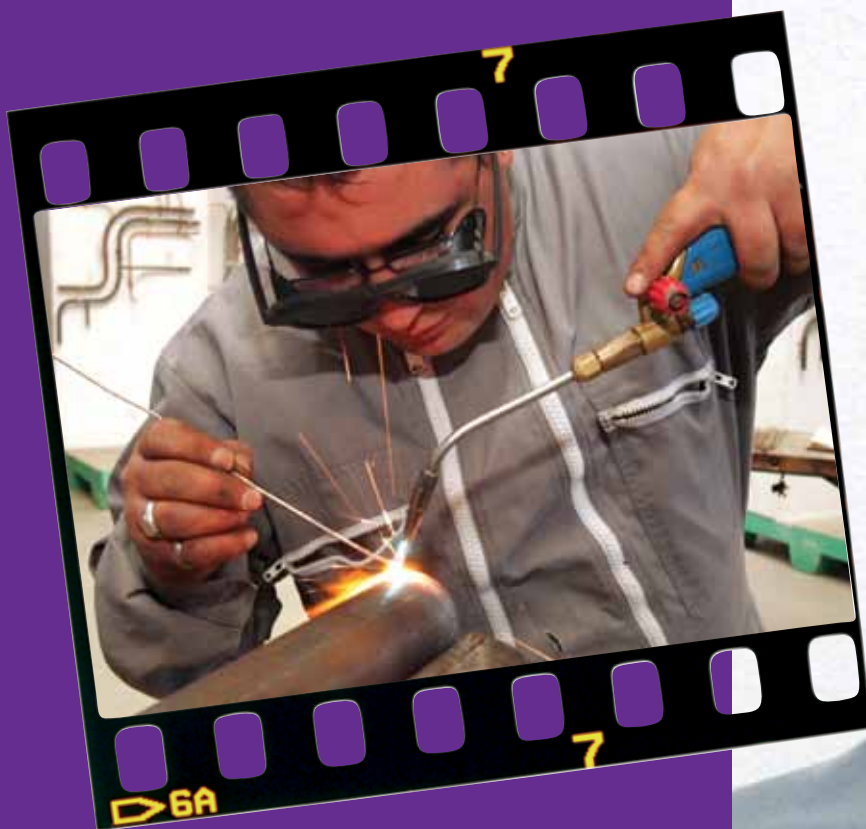
2.000 ex.

ISBN-nummer 978-87-92917-13-3

Hæftet kan downloades på www.fastholdelseskaravanen.dk samt www.emu.dk

Fastholdelseskaravanen hører under Ministeriet for Børn og Undervisning, Afdeling for Ungdoms- og Voksenuddannelser.

Projektet er støttet af den Europæiske Socialfond.

**MINISTERIET FOR
BØRN OG
UNDERVISNING**

DEN EUROPÆISKE UNION

Den Europæiske Socialfond

Vi investerer i din fremtid